استناد به این مقاله: عرفان‌منش، محمدامین (۱۳۹۱). مطالعه میزان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی: مطالعه موردی دانشجویان ایرانی در کشور مالزی
پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی،۲ (۲)، ۷۲-۵۳.

مطالعه میزان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی: مطالعه موردی دانشجویان ایرانی در کشور مالزی

دکتر محمدامین عرفان‌منش[۱]

دریافت: ۱۳۹۱/۳/۲۵ پذیرش: ۱۳۹۱/۶/۲۰

چکیده

هدف: *پژوهش حاضر به مطالعه میزان اضطراب اطلاع‌یابی گروهی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ایرانی شاغل به تحصیل در یکی از دانشگاه‌های کشور مالزی می‌پردازد.*

روش پژوهش: *این پژوهش به روش پیمایشی انجام گرفته است. نمونه پژوهش را تعداد ۳۷۵ دانشجو تشکیل می‌دهند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از جامعه‌ای شامل ۸۵۰ نفر انتخاب شده‌اند. پرسشنامه سنجش اضطراب اطلاع‌یابی جهت گردآوری داده‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.*

یافته‌های پژوهش: *نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه اضطراب اطلاع‌یابی عارضه‌ای شایع در میان دانشجویان مورد بررسی بوده است و ۹۶/۵ درصد از دانشجویان سطوحی از اضطراب را تجربه کرده‌اند، اما میزان کلی اضطراب در حدی متوسط قرار دارد. همچنین از میان ابعاد شش‌گانه مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی، دانشجویان مورد بررسی، بیش‌ترین میزان اضطراب را در عامل "موانع مربوط به منابع اطلاعاتی" و کمترین میزان اضطراب را در عامل "موانع مربوط به رایانه و اینترنت" گزارش کرده‌اند.*

کلیدواژه‌ها: *اضطراب اطلاع‌یابی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، فرآیند اطلاع‌یابی، مقیاس سنجش اضطراب اطلاع‌یابی.*

---

۱ دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه یو. ام. مالزی
amin.erfanmanesh@gmail.com

مقدمه

اضطراب، یکی از رایج‌ترین مسایل روانی در زندگی روزمره انسان‌ها محسوب می‌شود. همه ما در مراحل گوناگونی از زندگی، سطوح مختلفی از اضطراب را تجربه کرده‌ایم. این عارضه به دلیل تاثیرات منفی که بر سلامت روحی و جسمی افراد دارد تاکنون موضوع ده‌ها هزار پژوهش در سطح دنیا بوده است. همچنین پژوهش‌های فراوانی در حوزه روان‌شناسی و حوزه‌های میان رشته‌ای در خصوص شناسایی انواع گوناگون اضطراب، طراحی ابزارهای مختلف جهت سنجش اضطراب، بررسی عوامل فردی و اجتماعی موثر بر آن و شیوه‌های گوناگون مهار و کاهش اضطراب به انجام رسیده است. اضطراب، در اکثر افراد جامعه محدود به زمان و موقعیت‌های خاصی است که اشپیلبرگر[۱] (۱۹۸۳) از آن به عنوان اضطراب وضعی، حالتی یا حالت اضطراب[۲] نام می‌برد. تاکنون انواع خاصی از اضطراب وضعی بر اساس منشاء آن‌ها شناسایی و نام‌گذاری شده‌اند. بر این اساس می‌توان انواعی از اضطراب را که محدود به محیط‌های علمی و دانشگاهی هستند، اضطراب محیط‌های دانشگاهی[۳] نام‌گذاری کرد. اضطراب برای تمامی افرادی که سابقه حضور در محیط‌های علمی و تحصیلات دانشگاهی را داشته‌اند، تجربه‌ای آشناست. اضطراب ناشی از امتحان[۴]، اضطراب ناشی از حضور در کتابخانه[۵]، اضطراب ناشی از استفاده از رایانه[۶] و اینترنت[۷]، اضطراب ناشی از انجام پژوهش[۸] و اضطراب ناشی از ریاضیات و آمار[۹] را می‌توان به عنوان نمونه‌هایی از اضطراب محیط‌های دانشگاهی معرفی کرد. از سویی، اضطراب اطلاع‌یابی[۱۰] را نیز می‌توان به عنوان یکی از انواع اضطراب‌ها در محیط‌های دانشگاهی به ویژه در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی برشمرد. انجام پژوهش در قالب تکالیف کلاسی، پروژه یا پایان‌نامه، ماهیت تحصیل در مقاطع تکمیلی است. دانشجویان این مقاطع در مراحل مختلف تحصیل خود نیازمند جستجو و استفاده گسترده از منابع اطلاعاتی هستند. اضطراب اطلاع‌یابی را می‌توان "ترس و اضطراب هنگام جستجوی اطلاعات در کتابخانه یا سامانه اطلاعاتی، هنگام آماده شدن جهت جستجو و یا حتی هنگام تفکر

[1] Spielberger
[2] State Anxiety
[3] Academic Anxiety
[4] Test Anxiety
[5] Library Anxiety
[6] Computer Anxiety
[7] Internet Anxiety
[8] Research Anxiety
[9] Mathematics & Statistics Anxiety
[10] Information Seeking Anxiety (ISA)

درباره جستجوی اطلاعات" تعریف نمود (عرفان‌منش، ابریزاه[1] و کریم[2]، ۲۰۱۲). جستجوی اطلاعات فرآیندی پیچیده و حاصل میان‌کنش بین کاوش‌گر و سامانه اطلاعاتی است. در این میان، عوامل گوناگون انسانی و فنی می‌توانند بر عواطف مثبت و منفی کاوش‌گر در فرایند اطلاع‌یابی تاثیرگذار باشند. از سوی دیگر، هرگونه عامل اضطراب‌زای خارجی در حین فرآیند اطلاع‌یابی چه در محیط کتابخانه و چه در محیط‌های الکترونیکی و پیوسته نیز می‌تواند در ایجاد و تشدید اضطراب اطلاع‌یابی موثر باشد. اگرچه که مفهوم اضطراب در فرایند جستجوی اطلاعات توسط برخی از پژوهش‌گران پیشین به طور مختصر و ضمنی مورد اشاره قرار گرفته است (کولتائو[3]،۱۹۹۱؛ فن‌کمپن[4]، ۲۰۰۳؛ آنوگبوزی[5]، جیائو[6] و بوستیک[7]، ۲۰۰۴)، اما تاکنون ابزاری استاندارد جهت سنجش کمی سطوح این اضطراب در ادبیات رشته وجود نداشته است. در این راستا مقیاس سنجش اضطراب اطلاع‌یابی[8] در پژوهش عرفان منش، ابریزاه و کریم (۲۰۱۲) طراحی، اعتباریابی و روایی سنجش شد. از آنجا که تاکنون میزان شیوع این اضطراب در میان دانشجویان ایرانی مورد بررسی قرار نگرفته است، پژوهش حاضر در صدد استفاده از ابزار طراحی شده در جامعه‌ای از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ایرانی شاغل به تحصیل در دانشگاه یو. ام.[9] کشور مالزی است. هدف اصلی پژوهش بررسی میزان شیوع و سطح اضطراب اطلاع‌یابی در میان گروهی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ایرانی است. همچنین عوامل اضطراب‌زا در دانشجویان به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. امید است که یافته‌های پژوهش حاضر بتواند ضمن آشنایی جامعه علمی کشور با مفهوم اضطراب اطلاع‌یابی، دیدی کلی در مورد میزان فراگیری این عارضه در میان نمونه‌ای از دانشجویان تحصیلات تکمیلی در اختیار قرار دهد.

پیشینه پژوهش

بررسی ادبیات موجود نشان می‌دهد که تاکنون پژوهشی در کشور در زمینه سنجش اضطراب اطلاع‌یابی

---

[1] Abrizah
[2] Karim
[3] Kuhlthau
[4] Van Kampen
[5] Onwuegbuzie
[6] Jiao
[7] Bostick
[8] Information Seeking Anxiety Scale (ISAS)
[9] University of Malaya

انجام نگرفته است. در این میان، موضوع اضطراب کتابخانه‌ای نزدیک‌ترین حیطه به پژوهش حاضر است که توسط برخی از پژوهش‌گران کشور مورد مطالعه قرار گرفته است. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به بررسی اضطراب استفاده از منابع کتابخانه‌ای و منابع الکترونیک در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (خدیوی، ۱۳۸۶) و دانشگاه اصفهان (خدیوی، عابدی و شعبانی، ۱۳۸۶)، بررسی اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان دانشکده علوم توان‌بخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران (حریری و نعمتی‌لفمجانی، ۱۳۸۸) و بومی‌سازی مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای چند بعدی فن‌کمپن و بررسی اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شیراز (عرفان‌منش، محمدی و دیده‌گاه، زیر چاپ) اشاره نمود. در پژوهش دیگری، نارمجی و نوکاریزی (زیر چاپ) به مطالعه اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی در فرآگرد جست و جوی اطلاعات پرداخته‌اند. در این مقاله الگوی فرآیند جستجوی اطلاعات[1] که در سال ۱۹۹۱ توسط کارل کولتاو[2] ارائه و در آن از احساس اضطراب به عنوان جزئی جدایی ناپذیر از فرآیند جستجوی اطلاعات نام برده شده مورد استناد قرار گرفته است. اما پژوهش‌گران جهت سنجش این اضطراب از مقیاس سنجش اضطراب اینترنتی رید[3] و پالمبو[4] استفاده کرده‌اند. این در حالی است که میان اضطراب اینترنتی و اضطراب در فرآیند جستجوی اطلاعات تفاوت وجود داشته و مقیاس اضطراب اینترنتی که در پژوهش مذکور مورد استفاده قرار گرفته است قادر به سنجش تمامی ابعاد اضطراب در فرآیند جستجوی اطلاعات نیست. به عبارت دیگر در این پژوهش به نحوی اضطراب در فرآیند جستجوی اطلاعات مترادف با اضطراب اینترنتی دانسته شده که به عقیده پژوهش‌گر مفهوم این دو اضطراب با یکدیگر کاملا متفاوت است. در مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی (عرفان‌منش، ۲۰۱۲) که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد، اضطراب ناشی از تعامل با رایانه و اینترنت در فرآیند جستجوی اطلاعات به عنوان یکی از ابعاد شش‌گانه اضطراب اطلاع‌یابی محسوب شده (بعد دوم یا " موانع مربوط به رایانه و اینترنت") و شش گویه جهت سنجش این عامل در پرسشنامه منظور شده است.

مطالعه پژوهش‌های انجام گرفته در خارج از کشور بیان‌گر این مسئله است که تجربه احساسات منفی از

[1] Information Search Process Model (ISP)
[2] Carol Kuhlthau
[3] Reed
[4] Palumbo

جمله اضطراب حین فرآیند اطلاع‌یابی، توسط برخی از پژوهش‌گران گزارش شده است. اما این پژوهش‌ها یا عنوان خاصی به این اضطراب اطلاق نکرده‌اند و یا این‌که فرآیند اطلاع‌یابی را جزئی از پژوهش‌های کتابخانه‌ای کاربران دانسته و اضطراب اطلاع‌یابی را در قالب اضطراب کتابخانه‌ای مورد بررسی قرار داده‌اند. همچنین میزان شدت و سطح این اضطراب تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است. در یکی از اولین پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه ملون[۱] (۱۹۸۶) ضمن بررسی شش هزار دانشجوی مقطع کارشناسی بیان می‌کند هنگامی که دانشجویان جهت جمع‌آوری اطلاعات به کتابخانه مراجعه می‌کنند، بسیاری از آن‌ها به نحوی دچار اضطراب می‌شوند که قادر نخواهند بود به شکلی منطقی و موثر این فرآیند را به انجام رسانند. کولتاو در سال ۱۹۹۱ و پس از ۶ سال مطالعه و انجام ۵ پژوهش در محیط واقعی کتابخانه‌های آموزشگاهی، دانشگاهی و عمومی، الگوی فرآیند جستجوی اطلاعات خود را مطرح کرد. بر اساس این الگو کاربر در فرایند اطلاع‌یابی شش مرحله شامل شروع[۲]، گزینش[۳]، پیگردی[۴]، فرمول‌بندی[۵]، جمع‌آوری[۶] و ارائه[۷] را پشت سر گذاشته و در هر یک از این مراحل با توجه به افکاری که درباره فرآیند دارد و کنش‌هایی که انجام می‌دهد، ممکن است احساسات منفی مختلفی مانند شک و تردید، گیج شدگی، عدم قطعیت، سردرگمی، آشفتگی، سرخوردگی، ناامیدی و غیره را تجربه نماید که باعث ایجاد اضطراب در وی می‌گردد (کولتاو، ۱۹۹۱).

دالریمپل[۸] و زوزیگ[۹] (۱۹۹۲) دیدگاه و احساسات چهل دانشجو در خصوص فرآیند جستجوی اطلاعات را پس از انجام جستجو در فهرست برگه‌ای و پیوسته کتابخانه‌ای مورد بررسی قرار دادند. وجود ترس، تنش و اضطراب در خصوص جستجوی اطلاعات در دانشجویان مورد بررسی از سوی پژوهش‌گران گزارش شده است. برنچ[۱۰] (۲۰۰۱) ضمن مطالعه ۱۲ دانش‌آموز حین جستجوی اطلاعات در نسخه دیسک فشرده دایره‌المعارفی در یکی از مدارس کشور کانادا وجود احساسات منفی مانند شک و تردید، ترس و اضطراب در

[1] Mellon
[2] Initiation
[3] Selection
[4] Exploration
[5] Formulation
[6] Collection
[7] Presentation
[8] Dalrymple
[9] Zweizing
[10] Branch

دانش‌آموزان را گزارش می‌کند. یانگ[1] و ون‌سگرن[2] (۲۰۰۱) در یک مطالعه موردی رفتارهای اطلاع‌یابی ۳۳ دانشجوی مقطع لیسانس، تحصیلات تکمیلی و عضو هیئت علمی را طی یک دوره شش ماهه مورد مطالعه قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که شرکت کنندگان در مطالعه، تجربه احساسات مثبت را بیش از احساسات منفی در حین فرآیند جستجوی اطلاعات گزارش کرده‌اند. اما در میان احساسات منفی گزارش شده، اضطراب به عنوان شایع‌ترین احساس در میان مطالعه شوندگان معرفی شد. در پژوهش دیگری هیلدگارد[3] (۲۰۰۶) رفتارهای اطلاع‌یابی گروهی پنج دانشجوی دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی را در مدرسه سلطنتی کتابداری و اطلاع‌رسانی[4] دانمارک مورد مطالعه قرار داد. وی بیان می‌کند که دانشجویان مورد بررسی در مراحل گوناگون فرآیند جستجوی اطلاعات نشانه‌هایی از اضطراب و نگرانی را از خود بروز داده‌اند. چودهوری[5] و گیب[6] (۲۰۰۹) فعالیت‌ها و مشکلاتی را مورد بررسی قرار دادند که در هنگام فرآیند جستجوی اطلاعات باعث ایجاد شک و تردید و در نتیجه اضطراب در دانشجویان و اعضای هیئت علمی می‌شود. نتایج پژوهش نشان داد که اضطراب ممکن است به دلیل بسیاری از فعالیت‌ها و همچنین مشکلات ایجاد شده حین فرآیند اطلاع‌یابی به وجود آمده و یا تشدید شود. از مهم‌ترین فعالیت‌هایی که باعث ایجاد و یا افزایش اضطراب در دانشجویان مورد بررسی شده است می‌توان از انتخاب نادرست منبع اطلاعاتی، انتخاب نادرست عبارت جستجو، تصمیم‌گیری در مورد زمان توقف فرآیند اطلاع‌یابی، قضاوت در مورد کیفیت و روزآمدی منابع اطلاعاتی و تصمیم‌گیری در مورد ربط و تناسب منابع نام برد. از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش نشان داد که مشکلاتی مانند عدم بازیابی منابع اطلاعاتی مورد نیاز، عدم آگاهی از منابع اطلاعاتی موجود در زمینه پژوهش، وجود حجم گسترده‌ای از منابع اطلاعاتی، وجود منابع اطلاعاتی پراکنده و عدم دسترسی به متن کامل منابع نیز می‌توانند باعث ایجاد و افزایش اضطراب حین فرآیند جستجوی اطلاعات گردند.

در جمع‌بندی پژوهش‌های پیشین می‌توان بیان نمود که اگرچه احساس اضطراب حین فرآیند جستجوی اطلاعات توسط برخی پژوهش‌گران پیشین مورد اشاره قرار گرفته است، اما به دلیل عدم وجود ابزاری استاندارد

[1] Young
[2] Von Seggern
[3] Hyldegard
[4] Royal School of Library & Information Science
[5] Chowdhurry
[6] Gibb

و قابل اعتماد، تاکنون شدت و سطوح این اضطراب، به صورت کمی، در دانشجویان مورد بررسی قرار نگرفته است. از این رو پژوهش حاضر در تلاش است تا به یاری ابزار تازه طراحی شده مقیاس سنجش اضطراب اطلاع‌یابی، میزان شیوع و سطح اضطراب را در گروهی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی کشورمان مورد مطالعه قرار دهد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه پژوهش را دانشجویان ایرانی مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری شاغل به تحصیل در دانشگاه یو. ام. کشور مالزی تشکیل می‌دهد. این دانشگاه، قدیمی‌ترین و معتبرترین دانشگاه کشور مالزی محسوب می‌شود و دارای حدود ۱۲۰۰۰ دانشجوی تحصیلات تکمیلی از بیش ۵۰ کشور دنیا و حدود ۲۷۰۰ عضو هیئت علمی است. طبق آمار کسب شده از دانشگاه در سال ۲۰۱۱ حدود ۸۵۰ دانشجوی ایرانی در مقاطع تحصیلات تکمیلی در دانشکده‌ها و پژوهشکده‌های مختلف وابسته به دانشگاه مشغول به تحصیل بوده‌اند. بر اساس جدول تعداد نمونه کرجسی و مورگان[1] (۱۹۷۰) و با اطمینان ۹۹ درصد و ضریب خطای ۵ درصد، نمونه پژوهش ۳۷۵ نفر به دست آمد. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای[2] جهت انتخاب نمونه پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. بررسی جمعیت‌شناختی دانشجویان حاضر در این نمونه پژوهش نشان می‌دهد که ۴۹ درصد (۱۸۵ نفر) از شرکت‌کنندگان زن و ۵۱ درصد (۱۹۰ نفر) مرد بوده‌اند. ۲۹ درصد (۱۰۸ نفر) از شرکت‌کنندگان را دانشجویان دکتری و ۷۱ درصد (۲۶۷ نفر) را دانشجویان کارشناسی ارشد تشکیل می‌دادند. همچنین بررسی رشته تحصیلی دانشجویان مورد بررسی نشان می‌دهد که حدود ۴۲ درصد (۱۵۷ نفر) در رشته‌های فنی و مهندسی، ۲۹ درصد (۱۰۹ نفر) در رشته‌های علوم، ۲۴ درصد (۹۰ نفر) در رشته‌های هنر، علوم انسانی و علوم اجتماعی و ۵ درصد (۱۹ نفر) در رشته‌های علوم پزشکی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

در پژوهش حاضر از مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی (عرفان‌منش، ابریزاه[3] و کریم[4]، ۲۰۱۲) به عنوان ابزار

[1] Morgan
[2] Random Stratified Sampling Method
[3] Abrizah
[4] Karim

گردآوری اطلاعات استفاده شد. این ابزار شامل ۴۷ گویه[1] است و برای امتیازبندی هر گویه بر اساس طیف لیکرت[2]، درجه‌ای بین ۱ تا ۵ (کاملا مخالف، مخالف، نظری ندارم، موافق، کاملا موافق) به هر گویه تعلق می‌گیرد. این مقیاس مانند بسیاری دیگر از آزمون‌های روانشناسی شامل گویه‌های ترکیبی مثبت و منفی است. به همین جهت برای محاسبه مجموع نمرات پاسخ‌دهندگان، نمرات گویه‌های مثبت وارونه شده و سپس میانگین سطح اضطراب پاسخ‌دهندگان بر اساس مجموع نمرات محاسبه شده است. نمره کل مقیاس از ۴۷ تا ۲۳۵ متغیر و نمرات بالاتر نشان دهنده اضطراب اطلاع‌یابی بیشتر است. این مقیاس از ۶ عامل[3] اصلی تشکیل شده است که عبارتند از:

۱. موانع مربوط به منابع اطلاعاتی[4]: این عامل دربردارنده ۱۴ گویه در ارتباط با محدودیت منابع، فراوانی منابع، موجود بودن منابع، دسترس‌پذیری منابع، تازگی منابع، کیفیت منابع، ربط منابع، محل منابع و آشنایی با منابع اطلاعاتی است.
۲. موانع مربوط به رایانه و اینترنت[5]: عامل دوم تعداد ۶ گویه در ارتباط با نگرش در مورد رایانه و اینترنت، مهارت‌های رایانه‌ای و اینترنتی و استفاده از منابع اینترنتی را شامل می‌شود.
۳. موانع مربوط به کتابخانه[6]: تعداد ۱۱ گویه در ارتباط با تجهیزات و ساختمان کتابخانه، نگرش در مورد کتابخانه، استفاده از خدمات کتابخانه‌ای، تعامل با کتابداران، نور و دمای کتابخانه، سیاست‌ها و قوانین کتابخانه، وب‌سایت کتابخانه و فهرست عمومی پیوسته کتابخانه عامل سوم را تشکیل می‌دهند.
۴. موانع مربوط به جستجوی اطلاعات[7]: این عامل دارای ۵ گویه در ارتباط با احساسات کاربر در مراحل مختلف فرآیند جستجوی اطلاعات است.
۵. موانع فنی[1]: شامل ۶ گویه در ارتباط با تعداد محدود رایانه‌ها جهت جستجوی اطلاعات، سرعت پایین اینترنت، تغییرات سریع در فناوری‌های کتابخانه‌ای، ترس از خراب کردن ماشین و اصطلاحات فنی رایانه و اینترنت می‌شود.

[1] Statement
[2] Likert Scale
[3] Factor
[4] Barriers Associated with Information Resources
[5] Barriers Associated with Computer and the Internet
[6] Barriers Associated with Library
[7] Barriers Associated with Information Seeking

۶. موانع انتخاب موضوع[2]: آخرین عامل پرسشنامه شامل ۵ گویه در مورد انتخاب موضوع، انتخاب کلیدواژه جستجو و آغاز فرآیند جستجوی اطلاعات است.

نتایج پژوهش عرفان‌منش، ابریزاه و کریم (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی از اعتبار و ثبات لازم جهت استفاده در پژوهش‌های مختلف برخوردار است. مطالعه روایی محتوا[3] از طریق مشاوره با چندین پژوهش‌گر در حوزه مربوطه و همچنین بررسی روایی صوری[4] از طریق در اختیار قرار دادن پرسشنامه به تعدادی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی و بررسی نظرات و پیشنهادات آن‌ها نشان داد که پرسشنامه اضطراب اطلاع‌یابی از اعتبار قابل قبولی برخوردار است. از سوی دیگر، جهت بررسی روایی سازه[5] پرسشنامه از روش تحلیل عاملی اکتشافی[6] از طریق تحلیل مولفه‌های اصلی[7] توام با چرخش متعامد از نوع واریماکس[8] استفاده و حداقل بار عاملی[9] مورد قبول، ۰/۴ در نظر گرفته شد. نتایج تحلیل عاملی بیانگر وجود عوامل شش‌گانه در پرسشنامه بود که در مجموع ۳۵/۷۳ درصد واریانس کل آزمون را تبیین می‌کردند. همچنین بررسی سازگاری درونی[10] پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ[11] نشان دهنده پایایی[12] بالای پرسشنامه بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه معادل ۰/۹۰۲ و برای عوامل شش‌گانه به ترتیب ۰/۸۶۸، ۰/۷۲۶، ۰/۸۱۵، ۰/۸۰۲، ۰/۸۰۹ و ۰/۸۲۵ به دست آمده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس[13] (نسخه ۱۸) و برای سنجش اضطراب در میان جامعه پژوهش علاوه بر آمار توصیفی[14] نظیر میانگین[15] و انحراف معیار[16] از روش‌های آمار استنباطی[17] همانند تی‌تست دوطرفه[18] استفاده شد.

---

[1] Technical Barriers
[2] Barriers with Topic Identification
[3] Content Validity
[4] Face Validity
[5] Construct Validity
[6] Exploratory Factor Analysis
[7] Principal Components Analysis
[8] Varimax Rotation
[9] Factor Loading
[10] Internal Consistency
[11] Cronbach's Alpha
[12] Reliability
[13] Statistical Package for the Social Sciences
[14] Descriptive Statistics
[15] Mean
[16] Standard Deviation
[17] Inferential Statistics
[18] Paired t-test

همچنین جهت سنجش سطوح اضطراب در پژوهش حاضر از روش پیشنهادی انوار[1]، الکندری[2] و الغلاف[3] (۲۰۰۴) استفاده شده است. این پژوهش‌گران سطوح پنج‌گانه‌ای شامل بدون اضطراب، اضطراب کم، اضطراب متوسط، اضطراب شدید و اضطراب بسیار شدید را پیشنهاد می‌کنند. بر این اساس، اگر اضطراب دانشجویی در بازه میانگین منهای انحراف معیار و میانگین بعلاوه انحراف معیار (M ± SD) قرار گیرد گفته می‌شود که وی دارای اضطراب در حد متوسط است. دانشجویی که اضطراب وی در بازه میانگین بعلاوه انحراف معیار (M + SD) و میانگین بعلاوه دوبرابر انحراف معیار(M + 2SD) قرار می‌گیرد دارای اضطراب شدید است. همچنین اگر اضطراب دانشجویی در بازه میانگین منهای انحراف معیار (M - SD) و میانگین منهای دوبرابر انحراف معیار (M - 2SD) قرار گیرد، وی شخصی دارای اضطراب کم در نظر گرفته می‌شود. در نهایت اگر اضطراب دانشجویی بیشتر از میانگین بعلاوه دو برابر انحراف معیار باشد وی دارای اضطراب بسیار شدید و اگر اضطراب وی کمتر از میانگین منهای دو برابر انحراف معیار باشد وی شخصی بدون اضطراب در نظر گرفته می‌شود.

یافته‌های پژوهش

به منظور تعیین میزان اضطراب اطلاع‌یابی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی مورد بررسی، میانگین، انحراف معیار و سایر آمار توصیفی برای هر کدام از ابعاد شش‌گانه و همچنین کل مقیاس محاسبه شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که دانشجویان مورد بررسی بیش‌ترین میزان اضطراب اطلاع‌یابی را در عامل "موانع مربوط به منابع اطلاعاتی" (میانگین=۳/۴۳۶، انحراف معیار=۰/۵۹۲) و کمترین میزان اضطراب را در عامل "موانع مربوط به رایانه و اینترنت" (میانگین=۲/۲۹۷، انحراف معیار=۰/۷۱۴) تجربه می‌کنند (جدول ۱).

---
[1] Anwar
[2] Al-Kandari
[3] Al-Qallaf

جدول ۱. میزان اضطراب اطلاع‌یابی در ابعاد شش‌گانه و کل مقیاس

ابعاد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	حداقل	حداکثر
موانع مربوط به منابع اطلاعاتی	۳/۴۳۶	۰/۵۹۲	۰/۳۵۱	۱/۳۶	۴/۹۳
موانع مربوط به رایانه و اینترنت	۲/۲۹۷	۰/۷۱۴	۰/۵۱۰	۱	۴/۶۷
موانع مربوط به کتابخانه	۲/۵۷۴	۰/۶۷۳	۰/۴۵۳	۱	۴/۵۵
موانع مربوط به جستجوی اطلاعات	۲/۹۲۴	۰/۷۶۲	۰/۵۸۲	۱	۵
موانع فنی	۳/۱۲۵	۰/۷۲۵	۰/۵۲۷	۱	۵
موانع انتخاب موضوع	۳/۰۱۸	۰/۷۵۵	۰/۵۷۱	۱	۵
اضطراب اطلاع‌یابی	۲/۹۵	۰/۵۱۹	۰/۲۶۹	۱/۳۲	۴/۴۳

نتایج مربوط به آزمون اسکیونس[۱] و کورتوسیس[۲] و همچنین بررسی هیستوگرام توزیع فراوانی نمرات اضطراب اطلاع‌یابی نشان دهنده توزیع نرمال[۳] متغیر مورد بررسی و امکان استفاده از آزمون‌های آماری پارامتریک[۴] است. از این رو مجموعه‌ای از آزمون تی دوطرفه جهت بررسی معنی‌داری تفاوت میانگین ابعاد شش‌گانه مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی انجام گرفت. نتایج آزمون‌های تی دوطرفه نشان می‌دهد که میانگین اضطراب ناشی از هر یک از عوامل شش‌گانه مقیاس، دارای تفاوت آماری معنی‌داری با میانگین اضطراب ناشی از سایر ابعاد است (جدول ۲).

1 Skewness
2 Kurtosis
3 Normal Distribution
4 Parametric Tests

جدول ۲. نتایج آزمون تی دوطرفه میان ابعاد شش‌گانه اضطراب اطلاع‌یابی

	منابع اطلاعاتی	**رایانه و اینترنت**	**کتابخانه**	**جستجوی اطلاعات**	**موانع فنی**	**انتخاب موضوع**
منابع اطلاعاتی	–	t=۲۸/۶۳۹	t=۲۴/۴۸۴	t=۱۶/۹۴۳	t=۹/۲۶۳	t=۱۲/۲۱۶
	–	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*
رایانه و اینترنت	t=۲۸/۶۳۹	–	t=۸/۳۳۲	t=۱۶/۴۸۵	t=۲۲/۶۴۹	t=۱۷/۸۵۵
	p=۰/۰۰۰*	–	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*
کتابخانه	t=۲۴/۴۸۴	t=۸/۳۳۲	–	t=۱۰/۳۲۶	t=۱۴/۲۹۲	t=۱۰/۸۰۱
	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	–	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*
جستجوی اطلاعات	t=۱۶/۹۴۳	t=۱۶/۴۸۵	t=۱۰/۳۲۶	–	t=۵/۳۷۷	t=۲/۴۳۸
	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	–	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۱*
موانع فنی	t=۹/۲۶۳	t=۲۲/۶۴۹	t=۱۴/۲۹۲	t=۵/۳۷۷	–	t=۲/۷۰۷
	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	–	p=۰/۰۰۷*
انتخاب موضوع	t=۱۲/۲۱۶	t=۱۷/۸۵۵	t=۱۰/۸۰۱	t=۲/۴۳۸	t=۲/۷۰۷	–
	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۰*	p=۰/۰۰۱*	p=۰/۰۰۷*	–

*p<۰/۰۱

از سوی دیگر، بررسی سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز از دیگر اهداف پژوهش حاضر است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ۹۶/۵ درصد از دانشجویان مورد بررسی سطوح مختلفی از اضطراب (کم، متوسط، شدید و بسیار شدید) را گزارش کرده‌اند. تنها در ۳/۵ درصد از دانشجویان نشانه‌ای از اضطراب اطلاع‌یابی مشاهده نشد. ضمن این‌که بیش از ۷۰ درصد از دانشجویان در فرآیند جستجوی اطلاعات، سطح متوسطی از اضطراب را تجربه کرده‌اند. سطوح اضطراب در هریک از ابعاد شش‌گانه مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی و در کل مقیاس در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول۳. سطوح اضطراب در ابعاد ششگانه و کل مقیاس

ابعاد	بدون اضطراب (٪)	اضطراب کم (٪)	اضطراب متوسط (٪)	اضطراب شدید (٪)	اضطراب بسیار شدید (٪)
موانع مربوط به منابع اطلاعاتی	۳/۵	۱۰/۱	۷۳/۳	۱۱/۲	۱/۹
موانع مربوط به رایانه و اینترنت	۰	۱۶/۵	۷۰/۴	۹/۹	۳/۲
موانع مربوط به کتابخانه	۱/۶	۱۳/۳	۶۷/۷	۱۵/۵	۱/۹
موانع مربوط به جستجوی اطلاعات	۱/۳	۱۳/۳	۶۸/۸	۱۵/۳	۱/۳
موانع فنی	۲/۷	۱۳/۸	۷۱/۵	۱۰/۱	۱/۹
موانع انتخاب موضوع	۲/۷	۱۷/۳	۶۱/۳	۱۶/۸	۱/۹
اضطراب اطلاع‌یابی	۳/۵	۱۱/۲	۷۰/۱	۱۳/۶	۱/۶

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان فراگیری و سطح اضطراب اطلاع‌یابی در گروهی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ایرانی در یکی از دانشگاه‌های کشور مالزی انجام گرفته است. جامعه پژوهش را تعداد ۳۷۵ دانشجوی شاغل به تحصیل در رشته‌های مختلف تحصیلی تشکیل داده‌اند و از ابزار سنجش اضطراب اطلاع‌یابی جهت گردآوری داده‌های پژوهش استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه اضطراب اطلاع‌یابی در نمونه مورد بررسی وجود داشته است، اما میزان کلی اضطراب در سطحی متوسط قرار دارد. از میان ابعاد شش‌گانه اضطراب، عامل "موانع مربوط به منابع اطلاعاتی" بیش‌ترین تاثیر را در اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان داشته است. پس از این عامل، به ترتیب عوامل "موانع فنی"، "موانع انتخاب موضوع"، "موانع مربوط به جستجوی اطلاعات" و "موانع مربوط به کتابخانه" مهم‌ترین عوامل اضطراب‌زا در میان دانشجویان بوده‌اند. در نهایت، دانشجویان تحصیلات تکمیلی کم‌ترین میزان اضطراب اطلاع‌یابی را در عامل "اضطراب ناشی از رایانه و اینترنت" تجربه کرده‌اند. انجام مجموعه‌ای از آزمون‌های تی دوطرفه نشان می‌دهد که میانگین اضطراب ناشی از هر یک از عوامل شش‌گانه دارای تفاوت آماری معنی‌دار با میانگین اضطراب ناشی از سایر ابعاد مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی است.

عامل "موانع مربوط به منابع اطلاعاتی" در بردارنده موانع ناشی از تعامل کاوش‌گر با منابع اطلاعاتی است

که باعث ایجاد بیش‌ترین میزان اضطراب اطلاع‌یابی در دانشجویان مورد بررسی در پژوهش حاضر شده است؛ ۹۶/۵ درصد از دانشجویان مورد بررسی سطوحی کم، متوسط، شدید و یا بسیار شدید از اضطراب ناشی از این عامل را گزارش کرده‌اند. این عامل در پژوهش آنوگبوزی[1] (۱۹۹۷) در مطالعه اضطراب ناشی از نگارش طرح پیشنهادی پایان‌نامه و در پژوهش شوهام[2] و میزراچی[3] (۲۰۰۱) در مطالعه اضطراب کتابخانه‌ای نیز مطرح شده است. هنگامی که منابع اطلاعاتی بازیابی شده در حین فرآیند جستجوی اطلاعات از ربط و کیفیت مورد انتظار کاوش‌گر فاصله داشته باشد، احساس اضطراب در وی ایجاد یا تشدید می‌شود. همچنین قضاوت و تصمیم‌گیری در مورد ربط و کیفیت منابع اطلاعاتی نیز می‌تواند باعث احساس اضطراب در فرآیند اطلاع‌یابی گردد. نتایج مشابهی در پژوهش‌های بوستیک (۱۹۹۲) و چودهوری و گیب (۲۰۰۹) نیز گزارش شده است. از سوی دیگر روزآمد نبودن منابع اطلاعاتی بازیابی شده نیز عاملی اضطراب‌زا در میان دانشجویان مورد بررسی بوده است. همچنین چه وجود حجم عظیمی از اطلاعات و چه عدم وجود منابع اطلاعاتی کافی در حیطه مورد جستجو می‌تواند باعث ایجاد اضطراب در کاوش‌گر شود. از یک سو، هرچه تعداد منابع اطلاعاتی بازیابی شده بیشتر باشد، پژوهش‌گر به زمان بیشتری جهت بررسی، انتخاب، مطالعه و استفاده از این منابع نیاز دارد. اوبرمن[4] (۱۹۹۱) بیان می‌کند که انتخاب منابع اطلاعاتی مناسب از میان حجم انبوهی از منابع بازیابی شده، در تفکر انتقادی کاوش‌گر خلل ایجاد می‌کند و باعث احساس گیج‌شدگی و اضطراب می‌شود. از سوی دیگر، عدم وجود منابع اطلاعاتی کافی نیز می‌تواند کاوش‌گر را در حین فرآیند اطلاع‌یابی دچار نگرانی کند. بوستیک (۱۹۹۲)، شوهام و میزراچی (۲۰۰۱)، آنوگبوزی، جیائو و بوستیک (۲۰۰۴) و چودهوری و گیب (۲۰۰۹) نیز به اضطراب ناشی از کمبود منابع اطلاعاتی اشاره کرده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان‌می‌دهد که عدم آشنایی با قالب و محتوای منابع اطلاعاتی و نیز عدم دسترسی به منبع اطلاعاتی مورد نیاز نیز باعث ایجاد سطوحی از اضطراب در دانشجویان مورد بررسی شده است. کوهرمن[5] (۲۰۰۳) نیز در پژوهش خود ترس از عدم یافتن و دسترسی به متن کامل منابع اطلاعاتی مورد نیاز را به عنوان عاملی اضطراب‌زا در میان دانشجویان معرفی می‌کند.

دومین عاملی که بیش‌ترین سهم را در اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان مورد بررسی در پژوهش حاضر

---
1 Onwuegbuzie
2 Shoham
3 Mizrachi
4 Oberman
5 Kohrman

داشته، عامل "موانع فنی" بوده است. بوستیک (۱۹۹۲) و فن‌کمپن (۲۰۰۳) نیز در پژوهش‌های خود از این عامل به عنوان عاملی اضطراب‌زا در انجام پژوهش‌های کتابخانه‌ای نام برده‌اند. این عامل در ۸۳/۵ درصد از دانشجویان مورد بررسی، باعث ایجاد سطوحی متوسط، شدید و یا بسیار شدید از اضطراب بوده است. بروز هرگونه مشکل فنی مربوط به رایانه و شبکه در حین فرآیند اطلاع‌یابی به عنوان یکی از عوامل مهم اضطراب‌زا توسط دانشجویان مورد بررسی، معرفی شده است. از سوی دیگر ترس از خراب کردن رایانه‌ها و نگرانی از انجام اشتباهی که باعث مشکلات فنی در رایانه‌های مورد استفاده جهت جستجوی اطلاعات گردد نیز عواملی اضطراب‌زا بوده‌اند. همچنین ایجاد تغییرات سریع در فناوری‌های اطلاعاتی و خصوصا سخت افزارها و نرم افزارهایی که از سوی دانشجویان جهت جستجوی اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرد نیز باعث احساس سردرگمی و ناراحتی و در نتیجه اضطراب می‌شود. نتایج مشابهی در پژوهش بن‌عمران[1] (۲۰۰۱) و فن‌کمپن (۲۰۰۳) نیز گزارش شده است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی وجود مشکلات در دسترسی به اینترنت، از جمله دسترسی محدود به شبکه و یا سرعت پایین در بارگزاری صفحات را نیز به عنوان عواملی اضطراب زا در فرآیند اطلاع‌یابی معرفی کرده‌اند.

عامل "موانع انتخاب موضوع" پس از دو عامل گفته شده، دارای بیش‌ترین نمره میانگین در بین دانشجویان مورد بررسی بوده است و ۸۰ درصد از نمونه پژوهش سطوح متوسط، شدید و یا بسیار شدید اضطراب ناشی از این عامل را گزارش کرده‌اند. بر این اساس، عواملی مانند انتخاب موضوع پژوهش، گردآوری اطلاعات درباره موضوع، محدودسازی موضوع و رسیدن به موضوع اصلی و انتخاب کلیدواژه‌های جستجو باعث ایجاد سطوحی از اضطراب اطلاع‌یابی در دانشجویان مورد بررسی بوده است. اضطراب در مورد نحوه انتخاب موضوع در پژوهش‌های کولتاو (۱۹۹۱)، آنوگبوزی (۱۹۹۷) و ون‌کمپن (۲۰۰۳) نیز مورد اشاره قرار گرفته است. همچنین ملون (۱۹۸۶) از عدم آگاهی دانشجویان از این‌که فرآیند پژوهش کتابخانه‌ای را باید چگونه و از کجا آغاز کرد، به عنوان یکی از دلایل چهارگانه اضطراب کتابخانه‌ای نام می‌برد. چهارمین عامل اضطراب‌زا در پژوهش حاضر یا عامل "موانع مربوط به جستجوی اطلاعات" نیز باعث ایجاد سطوح مختلفی از اضطراب در دانشجویان مورد بررسی بوده است. این عامل شامل موانعی عاطفی در خصوص فرآیند اطلاع‌یابی از جمله احساسات منفی فرآیند جستجو، عدم آگاهی از نحوه جستجوی اطلاعات، نگرانی از عدم توانایی در پیدا کردن منابع اطلاعاتی

[1] Ben Omran

مورد نیاز و احساس عدم رضایت از نتایج جستجوی اطلاعات می‌شود. این موانع عاطفی در برخی دیگر از پژوهش‌های پیشین نیز مورد استناد قرار گرفته‌اند (کولتاو، ۱۹۹۱، فن‌کمپن،۲۰۰۳، آنوگبوزی، جیائو و بوستیک، ۲۰۰۴).

استفاده از کتابخانه و منابع و خدمات آن بخشی جدایی ناپذیر از فرآیند اطلاع‌یابی محسوب شده و عامل "موانع مربوط به کتابخانه" نیز به عنوان یکی از عوامل اضطراب‌زا در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است. تاکنون پژوهش‌های متعددی در زمینه اضطراب کتابخانه‌ای در سراسر دنیا به انجام رسیده است که در برخی از این پژوهش‌ها، فرآیند اطلاع‌یابی به عنوان بخشی از پژوهش کتابخانه‌ای مورد اشاره و بررسی قرار گرفته‌اند (کولتاو، ۱۹۹۱، بن‌عمران، ۲۰۰۱، فن‌کمپن، ۲۰۰۳، کوهرمن، ۲۰۰۳). نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که محیط کتابخانه از نظر مبلمان و دکور، نور و دما می‌تواند محیط مناسب و آرامی برای دانشجویان جهت انجام پژوهش فراهم آورد و یا برعکس، باعث ناراحتی و اضطراب آن‌ها گردد.

برخی دیگر از دانشجویان، سطوحی از اضطراب را به دلیل خدمات نامناسب یا محدود کتابخانه دانشگاه به دانشجویان تحصیلات تکمیلی تجربه کرده‌اند. همچنین، برای برخی از دانشجویان مورد بررسی، تجربه جستجوی اطلاعات در وب‌سایت و یا فهرست پیوسته کتابخانه، تجربه‌ای اضطراب‌آور بوده است. در نهایت تعامل با کتابداران جهت بازیابی و دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز نیز از سوی برخی دانشجویان به عنوان عاملی اضطراب‌زا معرفی شده است.

تقریبا در تمامی پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه اضطراب کتابخانه‌ای از تعامل با کتابداران به عنوان یکی از عوامل اضطراب‌زا نام برده شده است. در مورد دانشجویان ایرانی مورد بررسی مشکلات زبانی نیز در احساس راحتی در تعامل با کتابداران دانشگاهی بی‌تاثیر نبوده است.

دانشجویان مورد بررسی در پژوهش حاضر، کم‌ترین میزان اضطراب اطلاع‌یابی را در عامل "موانع مربوط به رایانه و اینترنت" تجربه کرده‌اند. احساس عدم راحتی در استفاده از رایانه و اینترنت، نگرش منفی در مورد نقش رایانه و اینترنت در فرآیند پژوهش و عدم دارا بودن مهارت‌های رایانه‌ای و اینترنتی باعث ایجاد سطوحی از اضطراب در دانشجویان تحصیلات تکمیلی مورد مطالعه در پژوهش حاضر بوده است.

شاید بتوان یکی از دلایل اضطراب کم دانشجویان در عامل "موانع مربوط به رایانه و اینترنت" را تجربه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در استفاده از رایانه و اینترنت بیان کرد. برخی از پژوهش‌های پیشین رابطه

معنی‌دار و منفی میان تجربه استفاده از رایانه و میزان اضطراب رایانه‌ای و اینترنتی را گزارش کرده‌اند (اوتومو[1] ،۱۹۹۸؛ بن‌عمران، ۲۰۰۱، شوهام و میزراچی، ۲۰۰۱).

در انتها باید بیان نمود که اضطراب اطلاع‌یابی عارضه‌ای جدی در میان دانشجویان مورد بررسی بوده و سطوح گوناگونی از اضطراب (کم، متوسط، شدید و بسیار شدید) توسط ۹۶/۵ درصد از دانشجویان تجربه شده است. تاثیرات منفی بسیاری از انواع اضطراب در محیط‌های دانشگاهی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان در پژوهش‌های پیشین مورد اشاره قرار گرفته است (آنوگبوزی، جیائو و بوستیک، ۲۰۰۴). دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی باید انواع اضطراب در محیط‌های دانشگاهی از جمله اضطراب اطلاع‌یابی را مورد توجه قرار داده و بستر مناسبی جهت مهار و کاهش اضطراب دانشجویان فراهم آورند.

آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی با مفهوم اضطراب اطلاع‌یابی و آگاهی از این مسئله که این مشکل امری رایج در میان دانشجویان بوده و آن‌ها تنها افرادی نیستند که این احساسات منفی را تجربه کرده‌اند، می-تواند در کاهش اضطراب دانشجویان مفید باشد. همچنین تاکید بر دوره‌های آموزشی سواد اطلاعاتی و مهارت-های اطلاع‌یابی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی می‌تواند تاثیر مثبتی در افزایش مهارت‌های دانشجویان و کنترل اضطراب آن‌ها ایفا کند.

پژوهش حاضر برای اولین بار به بررسی اضطراب اطلاع‌یابی گروهی از دانشجویان ایرانی پرداخت. انجام پژوهش‌های دیگری در زمینه اعتباریابی و هنجارسنجی مقیاس سنجش اضطراب اطلاع‌یابی در داخل کشور، بررسی رابطه ویژگی‌های فردی و اجتماعی دانشجویان و سطح اضطراب اطلاع‌یابی آن‌ها، تاثیرات اضطراب اطلاع‌یابی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان و مطالعه راهکارهایی عملی جهت مهار و کاهش اضطراب دانشجویان می‌تواند به جامعه علمی کشور در شناخت هر چه بیشتر این اختلال و به دانشجویان جهت تجربه سطوح کمتری از اضطراب یاری رساند.

---

[1] Otomo

کتابنامه

حریری، نجلا و نعمتی‌لفمجانی، سمیه (۱۳۸۸). سنجش اضطراب کتابخانه‌ای در بین دانشجویان: مطالعه موردی دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران. *دانش‌شناسی*، ۲(۷)، ۳۹-۵۲.

خدیوی، شهناز (۱۳۸۶). اضطراب استفاده از منابع کتابخانه‌ای و منابع الکترونیک در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و رابطه آن با برخی عوامل جمعیت شناختی. *مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اهواز*، ۱۴(۳)، ۱۱۷-۱۳۴.

خدیوی، شهناز، عابدی، محمدرضا و شعبانی، احمد (۱۳۸۶). بررسی اضطراب کتابخانه‌ای و اضطراب منابع الکترونیک در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان. *مطالعات تربیتی و روانشناسی*، ۳۱، ۱۱۵-۱۳۰.

عرفان‌منش، محمدامین، مهدی، محمدی و دیده‌گاه، فرشته (زیر چاپ). مطالعه اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شیراز. *مجله مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*.

نارمجی، مهدی و نوکاریزی، محسن (زیر چاپ). بررسی اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی در فرآگرد جست و جوی اطلاعات. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*.

Anwar, M. A., Al-Kandari, N. M. & Al-Qallaf, C. L. (2004). Use of Bostick’s Library Anxiety Scale on undergraduate Biological Sciences students of Kuwait University. *Library & Information Science Research*, 26, 266-283.

Ben Omran, A. I. (2001). *Library anxiety and internet anxiety among graduate students of a major research university*. PhD dissertation, University of Pittsburgh, Pennsylvania. Retrieved January 20, 2013, from ProQuest database.

Bostick, S. L. (1992). *The development and validation of the Library Anxiety Scale.* PhD dissertation, Wayne State University, Michigan. Retrieved January 20, 2013, from ProQuest database.

Branch, J. L. (2001). Information seeking process of junior high school students: A case study of CD-ROM encyclopedia use. *School Libraries Worldwide*, 7(1), 11-27.

Chowdhury, S. & Gibb, F. (2009). Relationship among activities and problems causing uncertainty in information seeking and retrieval. *Journal of Documentation*, 65(3), 470-499.

Dalrymple, P. W. & Zweizig, D. L. (1992). Users' experience of information retrieval systems: An exploration of the relationship between search experience and affective measures. *Library & Information Science Research*, 14(2), 167-181.

Erfanmanesh, M. A. (2012). *Investigating information seeking anxiety among postgraduate students: Development and validation of a multidimensional scale.* PhD dissertation, University of Malaya, Kuala Lumpur.

Erfanmanesh, M. A., Abrizah, A. & Karim, N. H. A. (2012). The Information Seeking Anxiety Scale: Development & Validation. *Malaysian Journal of Library & Information* Science, 17(1), 21-39.

Hyldegard, J. (2006). Collaborative information behavior: Exploring Kuhlthau's Information Search Process model in a group-based educational setting. *Information Processing & Management*, 42(1), 276-298.

Kohrman, R. A. (2003). *Computer anxiety in the 21st century: When you are not in Kansas any more*. Paper presented at the eleventh Association of College & Research Libraries conference, Charlotte, United States.

Kuhlthau, C. C. (1991). Inside the search process: Information seeking from the user's perspective. *Journal of the American Society for Information Science*, 42(5), 361-371.

Mellon, C. A. (1986). Library anxiety: A grounded theory and its development. *College & Research Libraries*, 47, 160-165.

Oberman, C. (1991). Avoiding the cereal syndrome, or critical thinking in the electronic environment. *Library Trends*, 39(3), 189-202.

Onwuegbuzie, A. J. (1997). Writing a research proposal: The role of library anxiety, statistics anxiety and composition anxiety. *Library & Information Science Research*, 19(1), 5-33.

Onwuegbuzie, A. J., Jiao, Q. C. & Bostick, S. L. (2004). *Library anxiety: Theory, research, and applications*. Lanham, Md.; Oxford: Scarecrow Press.

Otomo, Y. (1998). The relationship of computer anxiety, mathematics anxiety, trait anxiety, test anxiety, gender, and demographic characteristics among community college students. PhD dissertation, Columbia University, New York. Retrieved January 20, 2013, from ProQuest database.

Shoham, S. & Mizrachi, D. (2001). Library anxiety among undergraduates: A study of Israeli B. Ed. Students. *Journal of Academic Librarianship*, 27(4), 305-319.

Spielberger, C.D. (1983). *State-trait anxiety inventory for adults*. Palo Alto, CA: Mind Garden.

Van Kampen, D. J. (2003). *Library anxiety, the information search process and doctoral use of the library*. PhD dissertation, University of Central Florida, Orlando. Retrieved January 20, 2013, from ProQuest database.

Young, N. J. & Von Seggern, M. (2001). General information seeking in changing times: A focus group study. *Reference & Users Services Quarterly*, 41(2), 159-169.